

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Bagrat Verdiyanyan
advokát
IČO 720 14 865
Na Poříčí 1040/10
110 00 Praha 1

Instituce

HELP FINANCIAL s.r.o.
IČO 264 40 334
Ve Skalici 1393
293 01 Mladá Boleslav

Zástupce

Mgr. Martina Krumichová
advokát
IČO 714 64 727
Rousova 1137/6
470 01 Česká Lípa

Č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 26

Praha 1. 11. 2024

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 11. 1. 2024 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru č. ■ ze dne 5. 11. 2021, smlouvy o spotřebitelském úvěru č. ■ a smlouvy o spotřebitelském úvěru č. ■ ze dne 7. 1. 2022 a vydání bezdůvodného obohacení Instituce z těchto smluv, o námitkách Instituce, č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 23 ze dne 27. 9. 2024, proti nález finančního arbitra č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 22 ze dne 11. 9. 2024, takto:

Námítky Instituce, HELP FINANCIAL s.r.o., IČO 264 40 334, se sídlem Ve Skalici 1393, 293 01 Mladá Boleslav, doručené finančnímu arbitrovi dne 27. 9. 2024, č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 23, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 11. 9. 2024, č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 22, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá určení neplatnosti smluv o úvěru, které uzavřel s Institucí, a vydání bezdůvodného obohacení ve výši rozdílu mezi uhrazenými platbami a jistinami úvěrů, protože Instituce před uzavřením smluv o úvěru neposoudila úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí a výše odměny Instituce odporuje dobrým mravům.

Finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli:

- a) dne 5. 11. 2021 smlouvu o spotřebitelském úvěru č. ■, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 20.000 Kč, a Navrhovatel se zavázal poskytnuté peněžní prostředky vrátit společně se sjednaným úrokem ve výši 70,89 % ročně, poplatkem za zpracování a doručení úvěru ve výši 6.000 Kč a poplatkem za

hotovostní inkaso splátek ve výši 6.400 Kč v 60 týdenních splátkách ve výši 606 Kč (dále jen „Smlouva o úvěru 1“);

- b) dne 7. 1. 2022 smlouvu o spotřebitelském úvěru č. ■■■, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 5.000 Kč, a Navrhovatel se zavázal poskytnuté peněžní prostředky vrátit společně se sjednaným úrokem ve výši 70,89 % ročně, poplatkem za zpracování a doručení úvěru ve výši 1.500 Kč a poplatkem za hotovostní inkaso splátek ve výši 1.600 Kč v 60 týdenních splátkách ve výši 151,50 Kč (dále jen „Smlouva o úvěru 2“; Smlouva o úvěru 1 a Smlouva o úvěru 2 společně dále jen „Smlouvy o úvěru“).

Finanční arbitr současně z předložených podkladů nezjistil, že by Navrhovatel a Instituce uzavřeli smlouvu o spotřebitelském úvěru č. ■■■.

Finanční arbitr po pečlivém právním posouzení shromážděných podkladů dovodil, že Instituce porušila povinnost vyplývající z § 86 odst. 1 ve spojení s § 75 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru 2016“), protože v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvy o úvěru a následně Navrhovateli poskytla na základě těchto smluv spotřebitelské úvěry, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen úvěry ze Smluv o úvěru splácet, a proto jsou podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru 2016 Smlouvy o úvěru absolutně neplatné.

Finanční arbitr rozhodl podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve věci nálezem ze dne 11. 9. 2024, č. j. FA/SR/SU/286/2024 – 22 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr v části, ve které se Navrhovatel domáhal určení neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru č. ■■■ a vydání bezdůvodného obohacení Instituce z této smlouvy, rozhodl podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi pro nepřípustnost této části návrhu ve výroku I. Nálezu o zastavení této části návrhu.

Po zúčtování vzájemných plnění stran sporu finanční arbitr zjistil, že bezdůvodné obohacení na straně Instituce převyšuje bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele, a proto ve výroku II. Nálezu uložil Instituci povinnost Navrhovateli vydat částku 17.294 Kč.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovateli svědčil naléhavý právní zájem na určení, že Smlouvy o úvěru jsou neplatné, a proto finanční arbitr ve zbývajících částech návrh Navrhovatele výrokem III. Nálezu zamítl.

Protože finanční arbitr v Nálezu částečně vyhověl Navrhovateli, uložil podle § 17a zákona o finančním arbitrovi Instituci ve výroku IV. Nálezu sankci ve výši 15.000 Kč.

2. Průběh řízení o námitkách

3. Námítky Instituce

Instituce namítá, že „dostatečně prověřila úvěruschopnost a splnila veškeré své zákonné povinnosti“ a argumentuje, že dostatečně ověřila pravidelnost příjmu Navrhovatele, a to včetně ověření pracovní smlouvou a výplatními páskami.

Instituce připouští, že zákon o spotřebitelském úvěru 2016 stanoví v § 78 odst. 2 písm. b) povinnost poskytovatele uchovávat zejména dokumenty nebo jiné záznamy týkající se posuzování úvěruschopnosti spotřebitele. Instituce současně odkazuje na důvodovou zprávu k tomuto zákonu, že „zákon na tomto místě neurčuje, jaké dokumenty a záznamy se mají pořizovat, jen stanoví, že pokud jsou pořizovány, musí se uchovávat“. Instituce dovozuje, že

když před uzavřením Smluv o úvěru nepořídila kopie podkladů předložených Navrhovatelem, nebyla povinna tyto dokumenty uchovávat.

Instituce namítá, že finanční arbitr v Nálezu „uvádí, že instituce měla sama aktivně opatřovat podklady k ověření tvrzení spotřebitele, zároveň však neuvádí, jaké další podklady měla instituce opatřit, resp. pouze u všech jednotlivých ověření provedených ze strany instituce uvádí, že tyto nepovažuje za dostačující“.

Instituce dovozuje, že ji finanční arbitr skrytě nutí, aby byla členem registru sdílejícího údaje o úvěrových vztazích, a namítá, že „ji nelze oprávněně nutit k účasti v soukromoprávním uskupení (zájmové sdružení právnických osob), kterým tato databáze je. Zákon takového prověření explicitně nevyžaduje, stejně jako ho nevyžadují ani podmínky licence udělené instituci Českou národní bankou. Nelze tedy pominout skutečnost, že NRKI je zájmovým sdružením právnických osob, přičemž zákon ani podmínky licence ČNB instituci neukládají povinnou účast v takovémto sdružení a nemůže tak činit ani finanční arbitr, když by se jednalo o nezákonnou podporu soukromého subjektu“.

V souvislosti s ověřením výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele před uzavřením Smluv o úvěru Instituce namítá, že „[o]věření výdajů jako jsou právě výdaje na domácnost, cestovné apod. je obecně velmi problematické, když je prakticky ověřit nelze a je pouze na klientovi, jakou hodnotu těchto výdajů uvede. Nadto pak i při uvedení konkrétní částky na tyto další výdaje pak nelze vyloučit, že se klient i např. v budoucnu rozhodne za tyto položky vydat částky vyšší. V dané věci tak nepochybně nelze instituci sankcionovat za neověření neexistence určitého výdaje, když tato neexistence navíc může korespondovat se skutečností“.

Instituce argumentuje, že před uzavřením Smluv o úvěru prověřila úvěruschopnost Navrhovatele nejen výplatními páskami, které podle závěrů Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, jsou „požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele“.

Instituce namítá, že je nepřijatelné, aby „úvěruschopnost navrhovatele byla hodnocena v rámci předmětného řízení zcela jednostranně – tj. ohledně doložených listin je hodnocen způsob posouzení institucí – tj. závěry, které byly institucí z předložených listin učiněny – na druhé straně však finanční arbitr nadále odmítá posoudit, zda v daném případě došlo ke skutečné neúvěruschopnosti navrhovatele“.

Instituce odkazuje, že „Navrhovatel uvedl výši příjmů a výdajů a strukturu jejich zdrojů, které instituce na základě dokladů předložených navrhovatelem ověřila. Jak již bylo uvedeno, evidenční kartu navrhovatel vlastnoručně podepsal, a to přímo pod textem upozorňujícím navrhovatele na to, že je povinen poskytnout instituci „úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti splácet spotřebitelský úvěr“. Navrhovatel byl rovněž v evidenční kartě upozorněn i na případnou trestněprávní odpovědnost spojenou s uvedením nepravdivých údajů. Dále v ustanovení čl. IV odst. 1 smlouvy o spotřebitelském úvěru navrhovatel jakožto klient prohlásil, že veškeré informace, údaje a podklady, které instituci poskytl, jsou úplné, pravdivé a správné, a že nezamlčel instituci skutečnosti podstatné pro uzavření smlouvy“.

Instituce namítá, že pokud Smlouvy o úvěru neodpovídaly finanční situaci Navrhovatele, měl Navrhovatel možnost Smlouvy o úvěru neuzavřít.

Instituce argumentuje, že místo, aby se finanční arbitr zabýval „konkrétní situací a příčinami tvrzené nemožnosti splácet – a v důsledku i příčinnou souvislostí mezi posouzením úvěruschopnosti navrhovatele institucí a situací na straně navrhovatele (na instituci absolutně nezávislé), omezil se pouze na jednostranné posouzení splnění povinností na straně instituce bez zřetele ke skutečnému stavu. Instituce však považuje tyto okolnosti za velmi významné“.

Instituce namítá, že ačkoli je zákonem o spotřebitelském úvěru 2016 důkazní povinnost posouzení úvěruschopnosti přenesena na Instituci, i Navrhovatel má nepochybně povinnost tvrzení a povinnost důkazní, když jiný přístup představuje „exces ze zákonné úpravy“ a „nepřípustnou nerovnost při ochraně oprávněných zájmů smluvních stran“.

Instituce argumentuje, že „pokud zákon neuvádí taxativní výčet povinných náležitostí při posouzení úvěruschopnosti klienta, pak nelze bez dalšího zkoumání okolností daného konkrétního případu rozhodnout tak, že účastníky sjednaná smlouva je neplatná prakticky kvůli nezjištění negativní skutečnosti, byť veškeré (avšak finančním arbitrem ani nezkoumané) okolnosti svědčily o faktické úvěruschopnosti klienta – tj. schopnosti smluvně převzatým závazkům dostát“, a dále, že „[v] dané věci nadto nebylo vyvráceno, že zde neexistují důvody na straně navrhovatele, které by měly jednoznačně směřovat k tomu, že případná (tvrzená) nemožnost splácet vycházela výhradně ze skutečností institucí neovlivnitelných – tj. buď v uvedení nepravdivých údajů či v následné změně okolností a situace na straně navrhovatele. Instituce považuje za absolutně nepřipustné, že nejenže finanční arbitr nepožaduje po navrhovateli k posouzení věci tvrzení a doložení žádných skutkových okolností, ale dokonce výslovně uvede, že je zkoumat nebude“.

Instituce považuje návrh ze strany Navrhovatele za zcela účelový, bez opory v odpovídajících skutkových okolnostech, protože „Navrhovatel dosud ani netvrdí (a tedy ani nedokládá) skutečnosti, které by mohly být ve věci rozhodné, potažmo způsobilé zneplatnit jím dobrovolně převzatý smluvní závazek. Instituce podotýká, že byť je dána zvýšená ochrana spotřebitele, je i tak třeba chránit práva a oprávněné zájmy obou smluvních stran – opačný přístup by byl nepřipustně diskriminační, pokud by spotřebiteli stačilo k vyvázání ze smluvního vztahu pouze nekonkrétní prohlášení o nesplnění blíže neurčené povinnosti, jak je tomu prozatím v předmětném řízení“.

Instituce odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí sp. zn. 33 Cdo 1819/2023 ze dne 27. 9. 2023 (dále jen „Rozhodnutí NS 2023“), že „[p]ro závěr, zda smlouva o spotřebitelském úvěru je smlouvou neplatnou, nepostačuje jen samo zjištění, že poskytovatel řádně neposoudil úvěruschopnost spotřebitele. Je to proto, že samo zjištění, že poskytovatel v procesu posouzení úvěruschopnosti pochybil, nemusí vždy nutně znamenat, že spotřebitel není schopen úvěr splácet. Pokud tedy například spotřebitel úvěr splatí a vyjde-li následně najevo, že věřitel při procesu posouzení úvěruschopnosti pochybil, může se důsledek v podobě uvedené zákonné sankce (neplatnosti smlouvy) projevit pouze tehdy, bude-li postaveno najisto, že zde byly důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele úvěr splácet“.

Instituce namítá, že z Rozhodnutí NS 2023 vyplývá, že „[a]ktuální judikatura tak zcela zřejmě dává za pravdu námitkám instituce v tom smyslu, že v dané věci nelze vycházet pouze z „odškrtnutí“ hypotetického blíže zákonem určeného seznamu administrativních úkonů, ale je třeba se zabývat existencí důvodné pochybnosti o úvěruschopnosti navrhovatele. Existenci této důvodné pochybnosti pak nelze vyhodnotit bez zkoumání skutečného stavu finanční situace navrhovatele. Pokud tento skutečný stav zkoumán není, musel by finanční arbitr přijmout za skutečný stav právě stav institucí zjištěný – v takovém případě pak zde ale důvodná pochybnost není – disponibilní zůstatek k plnění podmínek smlouvy postačoval, přičemž nedoplatek je zcela minimální“.

Instituce současně nesouhlasí s argumentací finančního arbitra v Nálezu vycházející z rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 1. 2024 ve věci C-755/22, Nárokuj s.r.o. proti EC Financial Services, a.s. (dále jen „Rozhodnutí SDEU 2024“).

Instituce namítá, že „[a]rgumentace uvedeným rozhodnutím Soudního dvora EU C-755/22 je dle názoru instituce hrubým zkreslením právního názoru tam uvedeného. V dané věci se jednalo o posouzení předběžné právní otázky, a to pouze v tom směru, že samo splnění

podmínek smlouvy ze strany úvěrovaného úvěrujícího „nevyviní“ pro případ zjištěného pochybení při vyhodnocení úvěruschopnosti“.

Instituce proto navrhuje, aby finanční arbitr výrok I. Nálezu změnil tak, že se návrh Navrhovatele zamítá, a zrušil výrok IV. Nálezu.

4. Vyjádření Navrhovatele k Námitkám

Navrhovatel sdělil, že *„se plně ztotožňuje se závěry, jež jsou uvedeny v nálezu, který byl vydán v rámci shora rubrikovaného řízení. Námitky Instituce, jež po celou dobu řízení, které vydání nálezu předcházelo, byl zcela nečinný, považuje za obstrukční, důkazně nepodložené a věcně nesprávné“.*

Navrhovatel navrhuje, aby *„finanční arbitr námitky zamítl a nález ze dne 11. 9. 2024, č. j. FA/SR/SU/286/2024 - 22, podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrdil“.*

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

V § 16 odst. 1 dává zákon o finančním arbitrovi stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr ve zbytku podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 81 a n. a § 141 odst. 9 správního řádu ve spojení s § 24 zákona o finančním arbitrovi).

Finanční arbitr posoudil Námitky podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a přiměřeně podle § 81, 82 a 83 správního řádu jako přípustné.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Nebylo by v souladu se zásadami hospodárnosti řízení, kdyby finanční arbitr opakovaně vypořádával stejné námitky Instituce, které Instituce vznesla už v řízení o návrhu a které finanční arbitr vypořádal v Nálezu. Finanční arbitr proto vypořádá pouze nové námitky Instituce.

Finanční arbitr odkazuje v této souvislosti na závěry Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 27. 7. 2007, sp. zn. 8 Afs 75/2005, že *„[j]e-li rozhodnutí žalovaného správního orgánu řádně odůvodněno, je z něho zřejmé, proč žalovaný nepovažoval právní argumentaci účastníka řízení za důvodnou a proč jeho odvolací námitky považoval za liché, mylné nebo vyvrácené, shodují-li se žalobní námitky s námitkami odvolacími a nedochází-li krajský soud k jiným závěrům, je přípustné, aby si krajský soud správné závěry se*

souhlasnou poznámkou osvojil“, nebo v rozhodnutí ze dne 20. 12. 2018, sp. zn. 7 As 315/2017, že „je třeba zcela aprobovat postup krajského soudu, který s přihlédnutím k rozsahu žaloby nejprve zdůraznil, že není třeba budovat přesvědčivé odůvodnění soudního rozhodnutí striktně na polemice s každou jednotlivou dílčí žalobní námitkou. Takový přístup je o to vhodnější, pokud se jednotlivá žalobní a posléze kasační tvrzení v rozsáhlých podáních opakují a jsou na různých místech rozvíjena“.

5.1 Opatřování informací a podkladů a jejich uchovávání

Podle § 86 zákona o spotřebitelském úvěru 2016 platí, že je povinností Instituce jako poskytovatele spotřebitelského úvěru, aby doložila, že si od Navrhovatele obstarala dostatek informací a podkladů, které ověřila a na základě kterých s odbornou péčí posoudila, že Navrhovatel bude schopen splácet úvěry ze Smluv o úvěru.

Závěry finančního arbitra podporuje jak ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu České republiky (srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 201/2018, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2178/2018, rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2024, sp. zn. 6 As 8/2023, příp. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/2018).

Podle § 78 zákona o spotřebitelském úvěru 2016 jsou poskytovatel i zprostředkovatel spotřebitelského úvěru při jeho poskytování nebo zprostředkování povinni uchovávat dokumenty nebo jiné záznamy v rozsahu nezbytném pro hodnověrné osvědčení řádného plnění jejich povinností podle zákona o spotřebitelském úvěru 2016, tj. i pro posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, po dobu nejméně 5 let ode dne, kdy zanikl právní vztah, nebo došlo k jednání, na jehož základě tyto dokumenty nebo záznamy vznikly.

Tato právní úprava byla navržena, jak důvodová zpráva k tomuto ustanovení vysvětluje, protože „[p]ovinnost uchovávat dokumenty a záznamy (v písemné nebo elektronické podobě, podobu zákon neurčuje) je důležitá jak pro výkon dohledu nad poskytovateli, tak pro případné spory se spotřebiteli“.

Obdobně se k této povinnosti postavily i soudy nižších instancí, když na tuto povinnost poskytovatelů spotřebitelských úvěrů odkazují ve své recentní judikatuře, například Okresní soud v Mladé Boleslavi v rozhodnutí ze dne 2. 9. 2021, sp. zn. 8 C 153/2021-53, stanovil, že podle tohoto ustanovení „je povinností úvěrujícího uchovat podklady pro zkoumání úvěruschopnosti (např. pracovní smlouvy, výplatní pásky, výpisy z účtu atd.). Splněním povinnosti prověřit úvěruschopnost není spoléhání na informace sdělené dlužníkem bez jejích náležitých ověření“ (dále např. rozhodnutí Okresního soudu v Berouně ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 4 C 213/2021, rozhodnutí Okresního soudu v Hodoníně ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. 14 C 75/2021-44).

Ke stejnému závěru dospěl i Krajský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 7. 4. 2022, sp. zn. 103 Co 6/2022 (dále jen „Rozhodnutí KS“), podle kterého „poskytovatel spotřebitelského úvěru je povinen pořizovat při poskytování spotřebitelského úvěru dokumenty nebo jiné záznamy v rozsahu, který je nezbytný pro hodnověrné osvědčení řádného plnění jeho povinností stanovených tímto zákonem. V souladu s ustanovením § 78 odst. 2 písm. b) zákona o spotřebitelském úvěru při plnění této povinnosti uchovává zejména dokumenty nebo jiné záznamy týkající se posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, včetně údajů o spotřebiteli“ a pokračuje „[j]estliže těmito dokumenty poskytovatel spotřebitelského úvěru nedisponuje, svědčí to spíše pro závěr, že žádány a opatřovány nebyly“.

Ve zmíněném Rozhodnutí KS pak dále krajský soud rozvedl odbornou péči věřitele a rozsah zjišťovaných a ověřovaných informací od spotřebitele, když „uzavřel, shodně jako soud prvního stupně a předtím finanční arbitr, že v daném případě nebyla povinnost žalobkyně řádně, s odbornou péčí, posoudit úvěruschopnost účastníka (jako spotřebitele) na

základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a prověřených informací, splněna. Součástí odborné péče poskytovatele úvěru je taková obezřetnost, která ho vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení“ a pokračoval „jestliže má být zachován smysl a účel dané úpravy, není toto odborné posouzení možné bez skutečného zjištění nejen příjmů a dosavadního dluhového zatížení klienta (ve fázi vymáhání či insolvence), ale i alespoň základních, pravidelných a nezbytných výdajů, které lze u každého spotřebitele předpokládat (požadavek takového shromáždění podkladů, včetně prověřování informací, které žadatel o úvěr poskytne, tak, aby věřitel byl schopný získat objektivní obraz o finanční situaci žadatele o úvěr“.

Pokud tedy Instituce není schopná doložit, že si opatřila podklady v rozsahu, v jakém jí ukládá zákon o spotřebitelském úvěru 2016, resp. pokud si je ani neopatřila, jak sama připouští, pak nelze než uzavřít, že nesplnila povinnosti stanovené tímto zákonem.

Pokud pak jde o námitku Instituce, že zákon o spotřebitelském úvěru 2016 neobsahuje taxativní výčet povinných náležitostí při posouzení úvěruschopnosti, finanční arbitr odkazuje na § 86 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru 2016, který stanoví povinnost poskytovatele spotřebitelského úvěru porovnat příjmy a výdaje a který na tomto místě používá obecné pojmy, jejichž naplnění musí být ponecháno na procesu zjišťování a posuzování úvěruschopnosti, a to s ohledem na možnou rozmanitost příjmů a výdajů spotřebitele.

Finanční arbitr dále odkazuje na přístup Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 8. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 1176/21, ve kterém dovodil, že „*porušení povinnosti zkoumat úvěruschopnost zájemce podle zákona o spotřebitelském úvěru má za následek absolutní neplatnost smlouvy, kterou soud zkoumá z úřední povinnosti a bez námítky spotřebitele. Odvolací soud poté, co částečně zopakoval dokazování, dospěl k závěru, že úvěrová smlouva je absolutně neplatná, neboť stěžovatelka dostatečně (s odbornou péčí) nezkoumala úvěrové schopnosti žalovaného.*“ Ústavní soud tedy shodně jako finanční arbitr dospěl k závěru, že je to nesplnění povinnosti ze strany poskytovatele úvěru, které vede k neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru, nikoliv následná neschopnost spotřebitele své závazky ze smlouvy o spotřebitelském úvěru hradit řádně a včas.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na závěry Okresního soudu v Mladé Boleslavi v rozhodnutí ze dne 19. 1. 2021, č. j. 20 C 347/2020 – 16, ve kterém soud dovodil, že „*[p]ro absenci žalobních tvrzení a důkazů ohledně řádného posouzení úvěruschopnosti žalovaného neunesla žalobkyně břemeno tvrzení a důkazní o této rozhodné skutečnosti, úvěrovou smlouvu – potažmo i z ní vycházející dohodu o narovnání – tak soud nemohl hodnotit jako platně uzavřenou ve znění § 86 odst. 1, 2 a § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru a stávající judikatury vyšších soudů*“.

5.2 Rozhodnutí NS 2023

Finanční arbitr závěr Nejvyššího soudu v Rozhodnutí NS 2023, na který odkazuje Instituce, nepovažuje za aprobaci jednání Instituce, jak ho finanční arbitr zjistil v tomto řízení.

Rozhodnutí NS 2023 nemá povahu sjednocujícího stanoviska, a Nejvyšší soud vyslovil svůj závěr bez náležitého odůvodnění v kontextu výslovně upravené povinnosti věřitele opatřit dostatek podkladů tak, aby s odbornou péčí posoudil schopnost dlužníka splácet spotřebitelský úvěr.

Závěr, který Nejvyšší soud učinil, tedy že zákonná sankce nastupuje, pokud existují důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele úvěr splácet, nelze pak dovysvětlit jinak, než že poskytovatel spotřebitelského úvěru musí nabýt důvodných pochybností vždy, když si ve smyslu § 86 zákona o spotřebitelském úvěru 2016 nezajistí informace nezbytné, spolehlivé, dostatečné a přiměřené k povaze, délce, výši a rizikovosti úvěru pro spotřebitele, získané z relevantních vnitřních nebo vnějších zdrojů, včetně spotřebitele, a pokud je to nezbytné, i z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, a ty následně vyhodnotí.

Pokud poskytovatel spotřebitelského úvěru takový sběr informací a jeho vyhodnocení neprovede, nebo ho provede pouze částečně, pak jediným závěrem může být pouze to, že důvodné pochybnosti existovat musí.

Jiný závěr by připustil zcela absurdní situaci, kdy i přes existenci výslovné povinnosti před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru s odbornou péčí posoudit schopnost žadatele o úvěr takový úvěr splatit, by poskytovatel nemusel činit vůbec žádné úkony směřující ke splnění zákonné povinnosti.

5.3 Zjišťování úvěrového zatížení žadatele o úvěr

Finanční arbitr odkazuje, že v kapitole 8.5. Nálezu náležitě odůvodnil, že Instituce před uzavřením Smluv o úvěru ohledně příjmové stránky opatřila pouze dvě potvrzení o mzdě přijaté na účet č. ■ ve vztahu ke Smlouvě o úvěru 1 a žádné potvrzení o příjmu vyjma invalidního důchodu třetího stupně ve vztahu ke Smlouvě o úvěru 2, a ohledně výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele vycházela pouze z tvrzení Navrhovatele o jeho výdajích, avšak tyto informace dále nijak neupřesňovala ani neověřovala, aby byla schopná získat objektivní obraz o jeho aktuální finanční situaci, který by zohlednila při rozhodování, zda a jaký úvěr Navrhovateli poskytne.

Finanční arbitr odmítá, že by Instituci jakkoli nutil do členství v jakémkoli registru, ve kterém poskytovatelé sdílí informace o poskytnutých spotřebitelských úvěrech.

Finanční arbitr připomíná, že podle § 86 odst. 1 věty první zákona o spotřebitelském úvěru 2016 je poskytovatel spotřebitelského úvěru povinen „posoudit úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů“.

Zákon o spotřebitelském úvěru 2016 tedy předpokládá, že mohou nastat situace, kdy informace o závazcích (výdajích) spotřebitele a způsobu plnění dosavadních závazků získané z jiných zdrojů (např. ověřením údajů z výpisu z účtu, ze kterého žadatel splácí jiné úvěrové závazky, předložením jiných úvěrových smluv a ověřením splácení těchto úvěrových závazků) nemusí být dostačující, a v takovém případě bude nutné využít i informace z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele.

To však nutně neznamená, že by musel být poskytovatel úvěru členem takové databáze. Pokud poskytovatel spotřebitelského úvěru není členem takové databáze, pak si v případech, kdy je to nezbytné, musí potřebné údaje obstarat jinak, například vyžádáním si výstupu z databáze přímo od žadatele o spotřebitelský úvěr.

5.4 K rozhodnutí SDEU 2024

Pokud jde o námitku Instituce o nepřiléhavosti závěrů Soudního dvora Evropské unie v Rozhodnutí SDEU 2024, pak finanční arbitr odkazuje, že podstatou předběžné otázky předkládajícího českého obecného soudu je, zda musí být články 8 a 23 směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „Směrnice“) vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby byl věřitel v případě, že nesplnil povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, sankcionován v souladu s vnitrostátním právem neplatností smlouvy o spotřebitelském úvěru a zánikem jeho nároku na zaplacení sjednaných úroků, i když tato smlouva byla stranami v plném rozsahu splněna a spotřebitel v důsledku nesplnění výše uvedené povinnosti neutrpěl škodlivé následky.

Soudní dvůr Evropské unie tedy podrobil posouzení obdobnou situaci, která je předmětem i tohoto řízení před finančním arbitrem.

Soudní dvůr Evropské unie odpověděl na předběžnou otázku českého obecného soudu, že „*pochybnosti předkládajícího soudu lze chápat tak, že se týkají jak případného zhojení údajného porušení článku 8 směrnice 2008/48 v důsledku úplného splnění úvěrové smlouvy, tak souladu opatření stanovených českým právem k sankcionování takového porušení s článkem 23 této směrnice*“.

Finanční arbitr souhlasí se Soudním dvorem Evropské unie, resp. s jeho vnímáním právní úpravy Směrnice, tedy že „*ze znění čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48 vyplývá, že věřitel je povinen před uzavřením úvěrové smlouvy posoudit úvěruschopnost spotřebitele*.“ a že „*pokud jde o posouzení cílů sledovaných směrnicí 2008/48, z ustálené judikatury vyplývá, že povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele stanovená v článku 8 této směrnice tím, že směřuje k ochraně spotřebitele před riziky nadměrného zadlužení a platební neschopnosti, přispívá k uskutečnění cíle uvedené směrnice, kterým je, jak vyplývá z bodů 7 a 9 jejího odůvodnění, provést v úpravě spotřebitelských úvěrů úplnou a kogentní harmonizaci v celé řadě klíčových oblastí, která je považována za nezbytnou pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů v Evropské unii a pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů*...“

... Z toho vyplývá, že povinnost věřitele spočívající v posouzení úvěruschopnosti spotřebitele má předcházet prostému riziku nadměrného zadlužení nebo platební neschopnosti vyplývajícimu z nedostatečného ověření jeho schopnosti a ochoty splácet úvěr. Takové finanční důsledky uzavření úvěrové smlouvy pro situaci spotřebitele přitom mohou nastat i po splacení úvěru.

Zajišťování odpovědného jednání věřitelů a předcházení nezodpovědným praktikám při poskytování úvěrů spotřebitelům nadto zásadním způsobem přispívá k řádnému fungování trhu spotřebitelských úvěrů. Vzhledem k tomu, že tyto účely jsou nezávislé na situaci nebo chování konkrétního spotřebitele, není jich dosaženo samotným úplným splněním úvěrové smlouvy, kterou tento spotřebitel uzavřel. Jakýkoli jiný výklad by napomáhal tomu, aby věřitel neplnil povinnost, která pro něj vyplývá z článku 8 směrnice 2008/48, a mohl by zbavit toto ustanovení užitečného účinku.

Z toho vyplývá, že analýza založená na účelu článku 8 směrnice 2008/48 umožňuje dospět k závěru, že porušení povinnosti věřitele spočívající v ověření úvěruschopnosti spotřebitele, stanovené tímto ustanovením, nemůže být zhojeno samotným úplným splněním úvěrové smlouvy. Skutečnost, že spotřebitel proti smlouvě v průběhu splacení nic nenamítal, je irelevantní. ...

... V této souvislosti je třeba uvést, že i v případě, že úvěrová smlouva uzavřená spotřebitelem byla v plném rozsahu splněna, aniž tento spotřebitel během tohoto plnění nebo v návaznosti na něj utrpěl škodlivé následky, platí, že povinnost stanovená v článku 8 směrnice 2008/48 má za cíl nejen chránit spotřebitele před takovými riziky, ale také to, aby věřitelé jednali zodpovědně a úvěry nebyly poskytovány spotřebitelům, kteří nejsou úvěruschopní“.

Nadto ještě Soudní dvůr Evropské unie zopakoval, že sankce obsažená v českém zákonu o spotřebitelském úvěru, která v případě porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele vede k zániku nároku věřitele na sjednané úroky, se jeví jako přiměřená závažnosti porušení, jež postihuje (v tomto smyslu odkázal na vlastní rozsudek ze dne 5. března 2020 ve věci C-679/18 OPR-Finance).

I Soudní dvůr Evropské unie, stejně jako finanční arbitr, vnímá, že „*kdyby uplatnění sankce neplatnosti úvěrové smlouvy, jakož i zániku nároku věřitele na zaplacení sjednaných úroků bylo podmíněno tím, že spotřebitel utrpěl škodlivé následky, mohlo by to přispět k nedodržování povinnosti věřitelů, která pro ně vyplývá z článku 8 směrnice 2008/48. Taková situace by totiž mohla povzbudit věřitele k tomu, aby neprováděli systematické a vyčerpávající posouzení úvěruschopnosti všech spotřebitelů, kterým poskytují úvěry, což by bylo v rozporu s účelem spočívajícím v zajištění odpovědného jednání věřitelů*“

a v předcházení nezodpovědným praktikám při poskytování úvěrů spotřebitelům. Takový výklad by ostatně mohl ohrozit skutečně odrazující povahu stanovené sankce“.

Finanční arbitr tedy shrnuje, že Soudní dvůr Evropské unie ve věci předběžné otázky dovodil, že „*porušení povinnosti věřitele spočívající v ověření úvěruschopnosti spotřebitele, stanovené tímto ustanovením, nemůže být zhojeno samotným úplným splněním úvěrové smlouvy. Skutečnost, že spotřebitel proti smlouvě v průběhu splácení nic nenamítal, je irelevantní*“.

K závaznosti uvedeného Rozhodnutí SDEU 2024 finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 10. 12. 2020, sp. zn. II. ÚS 2522/19, že „*[r]ozsudky o předběžných otázkách SDEU jsou totiž zcela obecným nástrojem výkladu unijního práva, který jsou povinny respektovat všechny soudy členských států tam, kde dopadá na otázky před nimi řešené*“, když dále „*[p]ovinnost eurokonformního výkladu, která je v nynější věci relevantní, neboť stěžovatelka se dovolává ve svůj prospěch směrnice o pracovní době, se však nevyčerpává tzv. nepřímým účinkem směrnic. Jde o zcela obecnou povinnost respektovat při výkladu vnitrostátního práva právo unijní, a to včetně jeho interpretace provedené k tomu kompetentními orgány, zejména SDEU. To ostatně vyplývá již z čl. 19 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii, podle níž SDEU zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění smluv*“.

Výklad povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru, který podal Soudní dvůr Evropské unie v Rozhodnutí SDEU 2024, tedy v některých otázkách překonává Rozhodnutí NS 2023 a všechny obecné soudy (tj. i finanční arbitr) jsou povinny se tímto výkladem řídit, a proto námitku Instituce považuje finanční arbitr za lichou.

Tento závěr ve vztahu k Rozhodnutí SDEU 2024 učinil i Krajský soud v Českých Budějovicích v rozhodnutí ze dne 13. 2. 2024, sp. zn. 42 ICm 3899/2023, podle kterého „*[z]ávěry plynoucí z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 33 Cdo 1819/2023 jsou překonány nejnovější judikaturou Soudního dvora Evropské unie, když Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí ze dne 11. 1. 2024 spis. zn. C-755/22 uzavřel, že Směrnice Parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008, o smlouvách a spotřebitelském úvěru, musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání tomu, aby byl věřitel v případě, že nesplnil povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, sankcionován v souladu s vnitrostátním právem neplatností smlouvy o spotřebitelském úvěru a zánikem jeho nároku na zaplacení sjednaných úroků, i když tato smlouva byla stranami v plném rozsahu splněna a spotřebitel v důsledku nesplnění výše uvedené povinnosti neutrpěl škodlivé následky*“.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr ve vztahu ke zjištěnému skutkovému stavu a jeho opakovanému pečlivému právnímu posouzení setrvává na svém závěru, který v Nálezu učinil, tedy že Instituce s odbornou péčí neposoudila před uzavřením Smluv o úvěru schopnost Navrhovatele jako dlužníka úvěry splácet a doplňuje, že proto měla mít důvodné pochybnosti.

Finanční arbitr nezjistil, že by ve věci rozhodl věcně nesprávně, a proto setrvává na svých právních závěrech náležitě odůvodněných v Nálezu, tedy že Instituce neposoudila s odbornou péčí schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry ze Smluv o úvěru, když převážně vycházela z nepodložených tvrzení Navrhovatele, které prokazatelně neověřila.

V důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěry s odbornou péčí jsou proto Smlouvy o úvěru neplatné a strany sporu jsou si povinny vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatných Smluv o úvěru získaly.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce vrhfxue
Instituce – datová schránka zástupce xczg43z

